

Doupovské hory – významné útočiště vzácného jetele žíhaného (*Trifolium striatum*)?

Přemysl Tájek, Správa CHKO Slavkovský les

Jetel žíhaný je řazen mezi kriticky ohrožené druhy naší květeny a v Karlovarském kraji patří mezi nejvzácnější druhy rostlin vůbec. Nové nálezy dokládají, že významným útočištěm tohoto druhu pravděpodobně budou Doupovské hory.

Jetel žíhaný patří mezi menší druhy našich červeně nebo růžově kvetoucích jetelů. Svým vzrůstem a vzhledem je dosti nenápadný. Červené žilky na palistech pod květenstvími, díky kterým dostal své jméno, sice dodávají rostlinám atraktivní vzhled, ale při hledání rostlin v terénu příliš nepomohou. Dalo by se tedy soudit, že tento druh bude botaniky často přehlížen. Roste však hlavně na stanovištích, která bývají botanicky zajímavá – na slunných a suchých travnatých stráních, v nízkých, živinami chudých trávnících nebo na sešlápávaných místech lemujících polní cesty apod. Proto patrně nebude přehlížen tak často, jak by se mohlo na první pohled zdát, a to i přesto, že velká část našich botaniků tento druh nikdy neviděla a nezná jeho charakteristické znaky.

V České republice se jetel žíhaný vyskytuje především v oblastech s mírnou zimou, poněkud častěji pak v okolí Prahy, na Plzeňsku, v Českém středohoří, na Žatecku a Rakovnicku (Hendrych 1967, Kubát 1995). Poslední jmenované oblasti s Doupovskou pahorkatinou sousedí a nález nových lokalit jetele žíhaného tedy není v Doupovské pahorkatině zase natolik překvapivý.

Dvě nová naleziště jetele žíhaného leží na hranicích Karlovarského a Lounského okresu, severně od obce Valeč, na východním úpatí Doupovských hor. První lokalita se nachází na travnatých stráních u zříceniny hrádku Lina, druhá u polní cesty 2 km JJV od Podbořanského Rohozce.

Nejnovější údaje o výskytu jetele žíhaného v této oblasti chybějí, nejbližší udávané lokality se nacházejí v kaňonu Ohře mezi Kadani a vodní nádrží Nechranice (např. Fišer 2001), několik mikrolokalit jetele žíhaného se nachází také na jižních stránkách Vladaře u Žlutic, odkud druh udává známý plzeňský botanik František Maloch už ve třicátých letech 20. století (Maloch 1938).

Zajímavá je relativně vysoká nadmořská výška nových lokalit – 518 až 550 m n.m. Květena ČR (Kubát 1995) uvádí výškové maximum pro tento druh 410 m n.m., u nedoložených údajů pak max. 590 m n.m. Na loukách pod Vladařem však jetel žíhaný dosahuje až 596 m n.m.

Jetel žíhaný z Doupovských hor. Foto: Přemysl Tájek.

Obě nové lokality byly nalezeny náhodně během jediného červnového víkendu (13.–14. 6. 2009). Je tedy velmi pravděpodobné, že systematický průzkum málo navštěvované oblasti sousedního vojenského prostoru Hradiště a celé oblasti Doupovských hor by doložil výskyt jetele žíhaného i na dalších lokalitách.

Nově nalezené lokality s jetelem žíhaným jsou dobře zachovalými suchými trávníky na čedičovém podloží s vysokou druhovou pestroostí a několika dalšími vzácnými nebo zajímavými druhy, např. hrachorem trávolistým (*Lathyrus nissolia*), rozrazilem rozprostřeným (*Veronica prostrata*), nebo jalovcem obecným (*Juniperus communis*), který ukazuje na dřívější způsob obhospodařování těchto ploch pastvou. Dnes jsou všechny plochy s výskytem jetele žíhaného ponechány ladem a zvolna zarůstají křovinami a stromy z náletu.

Jetel žíhaný je sice podle Červeného seznamu (Procházka 2001) řazen mezi kriticky (tj. nejvíce) ohrožené druhy naší flóry, podle platné vyhlášky však není zařazen ani mezi „obyčejně“ ohrožené druhy. Stejně je tomu i s hrachorem trávolistým a podobně i rozrazil rozprostřený je podle Červeného seznamu ohroženým druhem, ale naše legislativa jej nechrání. Všechny tyto druhy zpravidla rostou na výhřevných krátkostébelných stránkách, písčitých místech apod., tedy na přírodovědně velice cenných stanovištích. Tato místa dnes velice často zarůstají křovinami a z naší krajiny mizí – a přitom bývají téměř vždy domovem i pro vzácné druhy dalších méně prozkoumaných skupin organismů, především bezobratlých živočichů.

Výskyt jetele žíhaného v Doupovských horách podtrhuje význam ochrannářského snažení o zachování bezlesí a realizaci vhodných managementových zásahů v Doupovských horách (pastva, vyřezávání křovin). Nové náhodně objevené lokality výše uvedených druhů rovněž zdůrazňují nutnost systematického průzkumu oblasti, která jistě skrývá nemalá překvapení. Celistvější přehled o struktuře zdejší flóry a fauny by jistě velice napomohl její ochraně, např. při výběru vhodných deštníkových druhů chráněných naším zákonem, které by umožnily přežití celých unikátních společenstev.

Poznámka: Podrobná lokalizace nálezů spolu s doprovodnými druhy a bližším popisem stanovišť je připravována do příštího vydání Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae ve Zprávách České botanické společnosti.

Literatura

Fišer R. (2001): Doupovské hory – Nechranice (U0035). – Závěrečná textová zpráva k mapování biotopů soustavy Natura 2000 a Smaragd, 9 pp. (Archiv AOPK, Praha).

Hendrych R. (1967): *Trifolium striatum* in der Tschechoslowakei. – Preslia, 39/3: 276–286.

Kubát K. (1995): *Trifolium striatum* L. – jetel žíhaný. – In: Květena České republiky, Vol. 4., Slavík B. (ed.), Academia, Praha, s. 471–472.

Maloch F. (1938): Vladař. – Rostlinné útvary a společnosti královického okresu, Plzeň, 56 pp.

Procházka F. (ed.) (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2002). – Příroda, Praha, 18: 1–166.